

VERENIGING VAN ECONOMISTEN IN SURINAME
NIEUWJAARSREDE 2015,
WADDY H. SOWMA: VOORZITTER
21 JANUARI 2015

Met groot genoegen heten wij u allen van harte welkom op onze gebruikelijke nieuwjaarsreceptie. Dit jaar enigszins later dan normaal maar onze traditie is in tact. Een bijzonder welkom heet ik

- Zijne Excellentie , de minister van Financiën de heer A. Rusland, onze keynote spreker voor vanavond
- Onze ereleden
- Onze Oud bestuursleden
- Onze leden,
- Vertegenwoordigers van de pers
- Overige genodigden

Ook in 2014 heeft de Vereniging voldaan aan haar statutaire plicht en heeft een forum geboden aan economen om hun onderzoeksresultaten te presenteren aan vakgenoten en/of het groter publiek: Wij hebben wij 2 interne (speciaal voor de leden) discussie avonden gehouden.

Verder hebben wij 4 "captains of industry" bereid gevonden de welbekende CEO Talks en /of presentaties te verzorgen. Zo zijn aan het woord gekomen: de heer Mark Waaldijk, de heer Kurt van Essen en mevrouw Shirley Sowma- Sumter onze eerste vrouwelijke CEO.

Eind oktober gaf de heer Adriaan van Kersen een presentatie over de investering in de Merian goudmijn, een heel goed bezochte presentatie ooit.

Voor de eerste helft van 2015 is natuurlijk onze blik gericht op het organiseren van het debat van de politieke partijen over hun economische paragraaf.

Terugblikkend op 2014 kan het volgende gesteld worden:

- De ceremoniële start voor het opzetten van de Merian goudmijn heeft plaatsgevonden en zal bij voltooiing naar schatting USD 900 miljoen geïnvesteerd zijn.
- De expansie van de olie raffinaderij is in de eindfase en naar verwachting zal in de maand april 2015 het gehele proces van inwerkingstellen een feit zijn.
- De sterke prijsdaling van de olie prijzen en dus ook de crude –oil van Staatsolie heeft niet alleen op bedrijfseconomisch gebied z'n repercussies maar vooral ook op de staatsfinanciën.
- De macro-economische groei is afgenomen maar toont naar schatting toch een acceptabel cijfer van rond de 3 %.
- De inflatie is tot november 2014 enigszins toegenomen naar rond 3 %, op zich geen reden tot overmatige bezorgdheid.
- De discrepantie van de parallelle wisselkoers met de officiële wisselkoers is ondanks interventies van de Centrale Bank, t.o.v. 2013 meer dan verdubbeld naar 8 a 9 %.
- De overheidsfinanciën volgens cijfers van de Centrale Bank tot en met oktober 2014 laten een tekort zien van SRD 794 miljoen, in vergelijking met dezelfde periode in 2013 een afname van 20%. Over achterstallige en uitstaande verplichtingen hebben wij helaas geen officiële informatie. Verder kunnen wij aan de hand van Centrale Bank cijfers constateren dat de Overheid steeds meer een beroep doet op de financiële instellingen, ter dekking van haar toegenomen financieringsbehoefte. Een ontwikkeling die zorgen baart, vanwege de verkrappende werking hiervan op de geldmarkt en het teweeg brengen van een verdere rentestijging. Een en ander natuurlijk ook medebepaald door de verhoogde norm voor de kasreservert.

- Vergelijken we de cijfers van de Staatsschuld van januari 2014 met die van november 2014 dan kan al gauw de indruk ontstaan dat de Staatsschuld is gedaald, van 35,1% naar 32,1%. Gelet op het feit dat er in februari 2014 een breuk is ontstaan in de definitie van de binnenlandse schuld moeten we voor de goede orde de cijfers van februari met die van november vergelijken. Wat we dan zien is een stijging van 17% voor de totale schuld en 34% voor de binnenlandse schuld

We gaan over het onderwerp van de Staatsfinanciën niet verder op in daar de minister van Financiën zo dadelijk hierop verder zal uitwijden.

- Onze monetaire reserves zijn in 2014 verder afgenomen. Waren wij in 2013 met de waarde van onze monetaire reserve gezakt naar het niveau van de eerste helft van 2011, eind december 2014 bereikte onze monetaire reserves een waarde vergelijkbaar met het niveau van de eerste helft van 2009.

Duidelijk is dat de waarde van onze exporten zijn afgenomen, voornamelijk goud en daarna olie en daardoor het aanbod van internationale valuta. De druk die mede hierdoor is ontstaan op de vaste verhouding van de surinaamse dollar met de Amerikaanse dollar heeft de Centrale Bank getracht te verminderen door in het afgelopen jaar weer te interveniëren op de valuta markt. Het gevolg is geweest dat onze monetaire reserves verder zijn afgenomen met ruim 15%. Echter heeft deze interventie niet kunnen weerhouden dat de discrepantie tussen officiële en parallelle koers verder is opgelopen van 3% in 2013 naar ruim 8% in 2014. Dit moet een duidelijk signaal zijn dat monetair beleid alleen, in de vorm van valuta interventies mede gelet op de relatief geringe omvang van de reserves, een verdere stijging van de parallelle koers niet zal tegenhouden. De daling van de Eurokoers heeft ook bijgedragen dat de parallelle koers voor de Amerikaanse dollar omhoog is gegaan. De koers is vanaf juli 2014 met 15% gedaald. In het geval dat de cambiohandelaren de Euro's op een hoog niveau hebben ingekocht ontstaat ook van die kant een opwaartse druk op de koers van de Amerikaanse dollar.

De laatste weken is ook duidelijk komen vast te staan dat de economie in Europa niet opgang komt, het IMF heeft in haar laatste World outlook van 20 januari 2015 het groeipercentage van de Eurozone verder omlaag gebracht naar 1,2% voor 2015. Afgenomen investeringen, ondanks goedkope olie, een sterk gedaalde Euro koers,

de verwachting dat de Europese Centrale Bank met goedkoop geld de economie op gang wil brengen, veroorzaken lage groeiverwachtingen.

Wat mogen we verwachten voor 2015 voor Suriname

De verwachting is dat de economische groei van de Surinaamse economie niet hoger uitkomt dan 3% en eerder onder de 3% zal liggen.

E.e.a. is afhankelijk van de wereldmarktprijzen voor onze grondstoffen, waarvan de vooruitzichten niet goed zijn.

Zolang de Verenigde Staten zich goed blijft ontwikkelen en de Amerikaanse dollar blijft appreciëren zal de goudprijs niet veel verder omhoog klimmen. De productie van Surgold komt pas eind 2016 op gang. Iam Gold is niet alleen bij het mijnen van goud gestuit op een meer rotsachtige bodem, maar ook de winsten hebben die bodem gevonden. De kosten van de Rosebell goudmijn worden als gevolg hiervan strak in de gaten gehouden. De aangehouden investeringen in de 2^e mijn zullen voorlopig niet op gang komen.

De ontwikkelingen in de aardolie sector en dus Staatsolie zijn voldoende bekend: Zeker de eerste maanden van dit jaar en als we analisten mogen geloven kan het zelfs nog jaren duren, zal heel langzaam de prijs zich herstellen, hetgeen betekent minder winst voor Staatsolie, minder belasting en dividend afdrachten aan de Staat, minder exporten, minder deviezenopbrengsten in 2015. Schattingen van mogelijke verminderde afdrachten aan de Staat belopen in de orde van grootte van SRD 400 tot 500 miljoen. Nu al is duidelijk gemaakt dat investeringen door Staatsolie en partners worden getemporeerd, alsook andere operationele uitgaven. Dit betekent voor de overige sectoren ook een stevige aderlating. De deviezen besparingen in verband met de raffinaderij zullen pas in de 2e helft van dit jaar zichtbaar worden en de grootte zal natuurlijk afhangen van de ontwikkelingen van de wereldmarkt prijs.

De overige sectoren dragen nog steeds niet voldoende bij tot het BNP en kunnen zeker op korte termijn geen compensatie bieden voor de verminderde inkomsten uit de mijnbouw sector. Daar bovenop betekent het voor de overige sectoren dat door de stijgende kosten, te denken valt aan sociale lasten, minimum loon, te

verwachten stijgende energieprijzen, inflatie als gevolg van de stijgende parallel koers, dat de bijdrage aan het BBP eerder zal afnemen, evenzo de bijdrage aan de Staat, via invoerrechten en overige belastingen

Bovenstaande betekent dat bij toename van de overheidsuitgaven zoals aangekondigd in de Financiële nota 2015, het gerealiseerde begrotingstekort in 2015 drastisch zal toenemen. De ontwikkelingen in de 2^e helft van 2014 hebben nog meer ervoor gezorgd dat het uitgestippelde beleid met daaraan gekoppeld de begroting zoals aangeboden niet kan worden uitgevoerd.

Er moet een begroting komen waar flink in gesnoeid is geworden en waar reële mogelijkheden zijn aangegeven om de inkomsten te vergroten.

Velen bestempelen 2015 als een belangrijk jaar:

2015 “het jaar van de waarheid”, “het jaar van transformatie”, “het jaar van transitie” zijn veel gebezigde uitlatingen.

Op 25 mei gaan wij naar de stembus om onze regeerders voor de komende 5 jaar te kiezen.

De VES zal net als bij voorgaande verkiezingen ook deze keer politieke partijen uitnodigen die met elkaar in debat zullen gaan over de economische paragraaf in hun partij programma.

Ik zou 3 onderwerpen willen aangeven die in elk geval opgenomen zouden moeten worden in elk partij programma.

Allereerst dient het principe van Good Governance: Goed Bestuur meer dan voldoende aandacht te krijgen.

Het is algemeen aanvaard dat Good Governance leidt tot ontwikkeling, duurzame ontwikkeling wel te verstaan.

Wat is nu Good Governance? De WereldBank geeft 6 indicatoren aan van Good Governance:

1.Voice and Accountability: vrije verkiezingen, persvrijheid

2. Political Stability
3. Governance Effectiveness: functioneren overheidsapparaat
4. Regulatory Quality
5. Rule of Law
6. Control of Corruption

Het tweede punt dat aandacht dient te hebben is de diversificatie van onze economie.

Sinds 2001 genieten we van een gemiddelde economische groei van rond de 4%. MAAR en deze maar vergeten wij steeds bij het lezen van de verschillende rapporten

Leest u de rapporten maar na van IMF, IDB, Wereldbank, Moody's, Standard and Poors, ook de economen hier te lande maken al jarenlang dezelfde opmerking: de groei wordt voornamelijk gedragen door de gunstige ontwikkelingen in de goud en olie sector. Maar een eenzijdige productiestructuur; we hebben de bekende kurk van onze economie, bauxiet, vervangen door slechts 2 andere kurken. Andere sectoren worden niet opgepakt. Met deze houding wordt het idee bevestigd dat het hebben van overvloedige natuurlijke hulpbronnen een vloek is. Er wordt niet geïnvesteerd in duurzame ontwikkeling, in kennis, in onderwijs, integendeel de tendens is om dat wat verdiend is, te verdelen met degene die niet hebben willen bijdragen, in plaats van het bewustzijn te vergroten dat er gewerkt dient te worden om te kunnen hebben, om te kunnen ontvangen. En als je verdiend hebt dan moet je ook wat sparen voor slechte tijden, waarmee ik alleen maar wil aangeven dat het jammer is dat het Spaar en Stabilisatiefonds er nog niet is.

Overheidsfinanciën zien wij als derde belangrijk punt.

Het budgettaire beleid dient zeer prudent te zijn, de begroting dient weloverwogen opgesteld te worden. Onze economische geschiedenis toont ons dat de "root of all evil" het financieel gedrag van onze regeerders is.

Elke belofte, elk plan dat, elke belofte die opgenomen wordt in een partij programma moet gebaseerd worden op financiële haalbaarheid, voornamelijk gefinancierd met middelen die wij zelf verdiend hebben.

Met deze opmerkingen wil ik het hierbij laten en wens ik u voor 2015 een gezond en succesvol maar boven al vredig jaar toe.

Ik dank u voor uw aandacht.